

Мазуренко Марія Вікторівна,

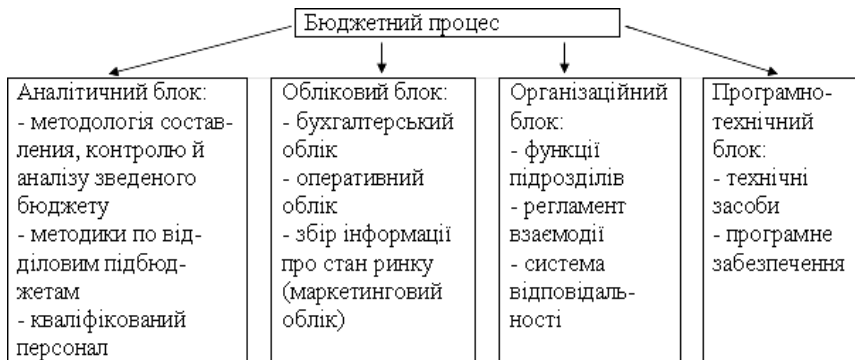
здобувач ступеня вищої освіти магістра
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: т.в.о. начальника
кафедри фінансового права та фіскального
адміністрування Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент **Садченко М. М.**

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

На теперішній час бюджетний процес в Україні характеризується наявністю значних проблем, пов'язаних з низькою дохідною базою державного та місцевих бюджетів, непропорційними видатками, значною величиною бюджетного дефіциту. Недосконалість бюджетного процесу ускладнюється такими чинниками, як: політична нестабільність, загроза суверенітету і територіальної цілісності країни, дисбаланси фінансової системи, відсутність зростання реального ВВП. З огляду на це особливу актуальність набуває дослідження таких питань, як методологічне та законодавче удосконалення планування бюджету, розподілу його видатків та контролю за використанням бюджетних коштів.

Бюджетний процес – це сукупність дій уповноважених на основі норм бюджетного права органів державної влади та місцевого самоврядування зі складання, розгляду, затвердження й виконання бюджету, зі складання, розгляду і затвердження звіту про його виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства. Інфраструктуру бюджетного процесу згідно традиційного визначення можна представити наступним чином:

Державний бюджет – головний загальнодержавний фонд централізованих коштів. За допомогою бюджету держава концентрує певну частку валового внутрішнього продукту та централізовано розподіляє її на розвиток національної економіки, для соціального захисту населення, утримання органів державної влади та управління, оборони країни. Державний бюджет на кожний фінансовий рік розглядається Верховною Радою України і затверджується як закон. Складання проекту Державного бюджету України унормовано главою 6 Бюджетного кодексу України.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, проект закону про Державний бюджет України розробляє Кабінет Міністрів України. За складання проекту закону про Державний бюджет України відповідає Міністерство фінансів України, яке визначає основні організаційно-методичні засади бюджетного планування. Розгляд та затвердження Державного бюджету України відбувається у Верховній Раді України за спеціальною процедурою, визначеною Регламентом Верховної Ради України. Виконання Державного бюджету України унормовано главою 8 Бюджетного кодексу України, згідно з якою виконання бюджету забезпечує Кабінет Міністрів України. Міністерство фінансів України здійснює загальну організацію та управління виконанням Державного бюджету України, координує діяльність учасників бюджетного процесу з питань виконання бюджету. Виконання Державного бюджету України відбувається за доходами та за видатками.

Прийняття Державного бюджету України повинно ґрунтуватися на показниках, закладених в ухвалених Верховною Радою України Основних напрямках бюджетної політики, зокрема, щодо встановлення розміру мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму та рівня його забезпечення, визначення чи зміни нових пріоритетних завдань податкової політики, а також визначення державних (цільових) програм та державних інвестиційних проектів, пріоритетних для реалізації в наступному бюджетному періоді. Відтак, подальше прийняття Державного бюджету України повинно супроводжуватися внесенням змін до відповідних актів чинного законодавства України

Формування, затвердження та виконання бюджету є ключовими поняттями бюджетного процесу, в якому закладається стратегія економічної і соціальної політики, створюється інструмент стабілізації економіки, засіб контролю державних видатків.

Надходження бюджету – це доходи бюджету, повернення кредитів до бюджету, кошти від державних (місцевих) запозичень, кошти від приватизації державного майна (щодо державного бюджету), повернення бюджетних коштів із депозитів, надходження внаслідок продажу цінних паперів. Вони класифікуються за такими

розділами: податкові надходження; неподаткові надходження; доходи від операцій з капіталом; трансферти.

Бюджетним кодексом України до місцевих бюджетів віднесено обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування. У свою чергу, бюджетами місцевого самоврядування є бюджети територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст (у тому числі районів у містах). Бюджетним кодексом України також визначено, що доходи бюджету класифікуються за такими розділами: податкові та неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом і трансферти (кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі).

Видатки державного бюджету відіграють важливу роль у розвитку країни. Вони є основою забезпечення фінансування соціальних програм, регулювання економіки, проведення її структурної перебудови, створення загальних умов розвитку ринкових відносин, збільшення обсягів кредитування юридичних і фізичних осіб, розвитку міжнародних відносин та інших важливих напрямів діяльності. Разом з тим, залежно від рівня розвитку держави, історичних, культурних та інших факторів, роль держави у вирішенні соціально-економічних проблем змінюється, що, у свою чергу, впливає на обсяги та структуру державних видатків.

Бюджетний процес має бути підпорядкований суворим процедурним формам, що забезпечують його законність, доцільність та обґрунтованість. Тому чіткий порядок реалізації бюджетного процесу, ретельно продуманий і розроблений у всіх своїх складових, потрібен не лише для організації й узгодження роботи всієї системи державних органів з формування та виконання бюджету, а й для правильного вирішення численних проблем, що при цьому виникають.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів: монографія. К.: НІОС, 2003. 416 с.
3. Карамушка Л.І. Місцевий бюджет як фінансова основа розвитку територіальних громад. Економічний вісник університету, 2014, Вип. 23(1). С. 206–210.